

OBSAH.

Strana

PŘED TAINEM	1—109
(1) Kritika ve Francii vzniká vlivem italské renaissance v pol. XVI. stol. Rozvíjí se obdivem antiky. Spor Starých a Moderních. Na Descartesovi založený matematicko-přírodovědecký názor na literaturu (2). Pokus o spojení. Na Herderovi založen směr historický. Tendence umělecká a vědecká. Sainte-Beuvova a Tainova práce základem dalšího rozvoje literárního studia.	
FONTENELLE	3—10
(3) Chatrný básník. Jeho postavení vůči směru vládnoucím. (4) Jeho rozprava o Starých a Moderních z r. 1688. Člověk je odvislý od přírody, (5) podléhá vlivu podnebí, ač vliv ten nepůsobí na literaturu. (6) Rozdíly způsobeny vnějšími vlivy. (7) Rozdíl vědy a poesie. (8) Poruchy pokroku způsobovány vnějšími vlivy. (9) Lidstvo podobno člověku, jenž nikdy nestárne. (9) Úsudky literární.	
DUBOS	11—18
(11) Rozvrh jeho díla o poesii a malířství z r. 1719. (12) O vzniku a utváření geniů. (13) Vlivy socialní. (14) Vlivy fysické. (15) Vlivy vzduchu a podnebí. (16) Změny v povaze národů. (17) »Všeobecný charakter« národní. (18) Srovnání s Fontenellem.	
MARMONTEL	19—49
(19) Pokus o sloučení klassického a přírodovědeckého směru. (20—25) <i>Vývoj poesie evropské</i> : (21) Ocenění vlivů podnebí. (22) Příčiny dokonalosti řecké poesie. (23) Vlivy na vývoj poesie. Charakter národa. Poesie u jednotlivých evropských národů. (24) Nedostatek empirie u M. Jeho nepochopení classicismu, renaissance a ducha evropských literatur. (25—39) <i>O genialitě, talentu a vkusu</i> : (26) Rozdíl geniality a talentu. (27) Vkus. Potřeba pravidel. (28) Vkus přirozený a vkus společenský. (29) Vkus přirozeného divocha. (30) Přirozený vkus Řeků. (31) Společenský vkus Římanů. (32) Barbarství Shakespearovo a Miltonovo. (33) Dokonalení vkusu přírodou. (34) Poměr vkusu, a geniality. (35) Vkus francouzský nejdokonalejší. (36) Rozdíl mezi vkusem spekulativním a vkusem citovým. (37) Pevná pravidla vkusu, a jak jich nabýváme. (38) Poměr pravidel vkusu ku geniovi. (39) Vady Marmontelova výkladu o vkusu a genialitě. (39—43) <i>O kráse, dobrotě a jednotnosti díla</i> : (40) Krása, (41) dobrota, (42) jednotnost literárního díla. Jednotnost úsudku závislá na jednotnosti zájmu. (43—49) <i>O úkolu kritiky</i> : (43) Kritika týkající se klassických autorů a kritika soudící produkty lidské vůbec. (44) Tři druhy kritiků. (45) Dokonalý kritik historik. (46) Intelektualné modely kritikovy. (47) Poměr kritika ku geniovi. (48) Kritikové podružní a ignorantí. (49) Umělci a učenci.	
MME DE STAËL	50—67
(50) Historický směr Mme de Staël. (50—54) <i>Theorie dějin</i> : (51) Idea pokroku. (52) Analogie z věd fysických. (53) Počet pravděpo-	

Strana

dobnosti. (54) Poměr politiky a moralky. (55—67) *Literatura*: (55) Program literárního studia. (56) Vlivy národního charakteru, podnebí a doby na literaturu. (57) Náčrtek literárního vývoje. (58) Filosofie a poesie jako předmět studia. (59) Pokroky filosofie. Dokonalost řecké poesie. (60) Filosofický podklad literárního studia. (61) Obrazení skutečnosti vrcholem tvoření. (62) Vliv idey pokroku na literární studium. (63) Genialita, talent a vkus. (64) Vkus pravý a vkus nepravý. (65) Nedostatky vkusu u Shakespeara. (66) Úkol kritiky. (67) Básníci a učenci.

I. A HARPE . . . . . 68—79

(68) Základem jeho teorie enthusiasm vkusu. (69) Rozvrh díla o literatuře. (70—73) *Pravidla*: (70) Jsou neměnná pravidla literárního tvoření. (71) Jsou dána antickými modely, a Boileau je vtělil ve svém umění básnickém nejdokonaleji. (72) Vyvrácení námitek proti nim. (73—77) *Vkus a genialita*: (74) Jaké jsou příznaky genia. (75) Měřítko pro stupeň geniality. (76) Vkus je znalost krásna a pravdy. (77—79) *Kritika*: (77) La Harpe nenapsal o ní soustavnou studii. (78) Posudek o dobrém kritikovi, Barbierovi d'Aucourt, a o špatných kritikách — Fontenellovi. (79) Charakteristika La Harpova díla.

VILLEMAIN . . . . . 80—92

(80) Poměr jeho k ostatním. (81—84). *Historie a literatura*: (81) Brunetièrův úsudek o V. (82) Odvislost literatury od společnosti. (83) Působení literatury na společnost. (84) Spojení historie a literatury. (84—87) *Studium historické*: (85) Historik a básník. (86) Druhy historického studia. (87) Historie dokonalá. (88—92) *Studium literární*: (88) O metodě literárního studia. (89) Kritika v duševním vývoji. (90) Vkus závislý na duši (Vauvenargues). (91) Povinnosti literárního kritika. (92) Vkus kritikovým vůdcem.

SAINTE-BEUVE . . . . . 93—109

(93) Poměr Sainte-Beuvův k Tainovi. (94) Sorelův úsudek o tomto poměru. (95) Závislost Sainte-Beuva na Goethovi. (96) Michielsovy útoky na Sainte-Beuva. (96—100) *Literární studium*: (96) Sainte-Beuvovo postavení vůči nové kritice vědecké. (97) Klade důraz na individualitu genia a jeho neodvislost od prostředí. (98) Rozeznává dva druhy kritiky: tu, která chce být přísně vědecká a kritiku »žurnalistickou«, (99) která se proti vědecké vyznačuje těkavostí, pružností, pronikavostí. (100) Poměr obou. Napřed třeba zjednatí si studiem pevný podklad; pak třeba entusiasm pro umění, božského nadšení. (100—105) *Tradice a vývoj literatury*: (101) Tradice řecká hromadí nejskvělejší plody ducha, proniká do národního charakteru, a působí rozkvěty poesie ostatních národů. Působení její na Shakespeara, (102) a na Goetha. (103) Kdo jsou klassikové. (104) Jaké epochy jsou klassické, (105) a jaké romantické. (106—109) *Kritika a věda*: (106) Kritika pomáhá k rozvíti novým směrům, věda literární udržuje a upevňuje tradici. Avšak vědecká metoda, příliš si hledící systému, odvrací literaturu od vlastní látky. (107) Sainte-Beuve chce

proti tomu obdiv invence vynikajících autorů. (108) Na Nisardových dějinách francouzské literatury lze nejlépe studovat vady systematické, vědecké kritiky. (109) Poměr Sainte-Beuva k Tainovi.

H. TAINÉ . . . . . 110—187

(110) Literatura o Tainovi. (111) Charakteristika jeho doby. Romanismus a naturalismus. (112) Taine ve shodě se svojí dobou. (113) Příčiny Tainova úspěchu. (114) Tainova snaha po systému. (115) Současné příbuzné snahy. Ampère o literatuře. Michiels o umění. (116) Períody Tainova literárního studia.

VĚDECKÉ POČÁTKY . . . . . 117—127

(117) Zárůdky vědecké práce na škole. Úsudek Vacherotův o Tainovi. (118) Počátky Tainovy filosofie v dopisech Havetovi a Paradolovi (119—125) *Studie o Liviovi*: (119) Guizot, Michelet, Stendhal prameny této studie. (120) Vliv Spinozův. (121) Úkol historika-vědce. Seignobosův úsudek o Tainově studiu pramenů. (122) Úkol historika-básníka. Úsudky Goncourtův a Venturiho o Tainově studiu umění. (123) Zásady vyslovené v předmluvě k studii o Liviovi. (124) Theorie zákonnosti v dějinách. (125) Bezvýznamné počátky studia literatury a umění. (125—127) *Studie o Lafontainovi*: (126) Počátky přírodovědeckých analogií. (127) Počátky theorie rasy, prostředí a doby.

Z FILOSOFIE DĚJIN . . . . . 128—153

(128) Příčiny bojovné nálady v druhé periodě Tainova literárního studia (129) a krajní důslednosti v Úvodu k dějinám anglické literatury. Amielův soud o tomto díle. (130—134) *Prameny*: (130) Montesquieuova zákonnost historických jevů. (131) Comtova kritika Montesquieuovy theorie. Herderův názor na dějiny jako přírodopis lidských sil. (132) Cabanisův názor o souzákonnosti jevů fyzických i mravních a identitě method obou oborů. Přejatky Tainovy z Cuviera, Sainte-Hilaira, Darwina. (133) Poměr Taina ke Comtovi. (134—138) *Analogie z věd přírodních*: (134) Cena analogie. (135) Analogie návodné. Analogie společnosti s organismem. (136) Abstraktní typy v přírodě a mezi lidmi. Analogie z chemie a fyziky. Souzákonnost jevů fyzických a mravních. (137) Rozdíl historie a přírodovědy. (138) Jednotná zákonnost vesmíru. Nezdařený pokus doplnit Montesquieu. (139—141) *Analogie z mechaniky*: (139) Závislost na Spinozovi. Descartesova snaha, matematicky přesně, jasně a určitě poznávati, aplikovaná na přesné, neměřitelné však jevy historické. (140) Experimenty místo empirického zkoumání historických jevů. (141) Umělá konstrukce dějinných sil. (141—146) *Historický vývoj*: (141) Vývojová idea Hegelova, vzhledem k světu a k člověku. (142) Hegelovy nejasné a ukvapené abstrakce chce Taine nahraditi postupnou analysou duševních jevů dle Condillaca a Descartesa. (143) Základní tendence rasy. Základní pružiny dějin. (144) Rasa, prostředí, doba jako hybné síly dějin. (146) Námítky proti tomuto názoru. (146) Tainova obrana proti námítkám o potlačení individuality a svo-

Strana

body vůle. (147—149) *Methoda*: (147) Výklad vzniku hlavních děl intelligence a asociace lidské. (148) Experiment a schema v Tainově metodě. Windelbandův soud o Hegelovi. (149) Požadavek hlubokého citu. Carlyle. (149—153) *Literatura v historii*: (149) Literární díla jsou dokumenty. (150) Stupně ve vývoji historického studia. (151) Zákon vzájemných odvislostí a zákon spřežek v historii. (152) Studium jednotlivého autora. (153) Vystihování vládnoucích typů, jež jsou živé síly dějin.

Z FILOSOFIE UMĚNÍ . . . . . 154—178

(154) Taine profesorem na École des Beaux-Arts. Podklad filosofie umění. (154—156) *Esthetika*: (154) Definice krásna. (155) Pojem esthetiky. Jeho vady. (156) Přírodovědecké analogie. (156—159) *Umění a věda*: (157) Rozdíl umění a vědy je Tainovi jen methodický. (158) Slučování metody vědecké a umělecké. (159—164) *Prostředí a genialita*: (159) Pojem prostředí, vyplývající ze studia uměleckého díla. Tainův pojem prostředí: všeobecný duševní a mravní stav doby, v níž díla vznikají. (160) Analogie prostředí fysického a prostředí mravního. (161) Nutná harmonie mezi prostředím a geniem. (162) Námitky: umělecké dílo má podstatou duši tvořící, ne prostředí. Při výkladu nejde jen o tvůrčí činnost genialní. (163) Závislost autora, díla na vládnoucí tendenci doby nelze prokázati jako nutnou. (164) Zákon o závislosti uměleckého díla na prostředí. (165—170) *Příklad odvislosti literatury na prostředí*: (165) Francouzská tragedie v XVII. stol. (166) Vládnoucí osobnost doby: dvořan. (167) Současná literatura však více závislá na tradici než na společnosti soudobé. (168) Typ dvořana nevystižen správně, a není též podstatným znakem tehdejší tragedie. (169) Nedostatek empirie u Taina. (170—173) *Podstata uměleckého díla*: (170) Umění má vystihovati podstatný charakter předmětů, lépe než příroda. (171) Definice uměleckého díla. (172) Námitky. (173—178) *Hodnota uměleckého díla*. (173) Úsudky o ceně děl, časem ustálené, dávají právo k oceňování a souzení. Bezpečnost soudu stoupá, vmýšlíme-li se na místo autora. (174) Měřítka odvozená z definice uměleckého díla: první stupnice hodnot dle důležitosti význačného charakteru. (175) Druhá stupnice dle prospěšného působení charakteru. (176) Třetí dle konvergence účinků v uměleckém díle. (177) Chef d'oeuvre je ono dílo, v němž největší síla nabývá největšího rozvoje. (178) Význam esthetiky pro literaturu.

ZÁVĚR . . . . . 179—187

(179) Charakteristika literárních teorií před Tainem. (180) Tainův poměr k nim. (181) Význam jeho díla, a poměr k následníkům. (182) Poslední z nich Renard. (183—185) Angellier, jeden z nejvýznačnějších zástupců opačného směru. (186) Výběr anglických a německých pokusů o theorii literárního studia. (187). Obrození kultu velkého umění. Zárodky nového proudu.